

батьків, представників адміністрації, організаторів охорони здоров'я. Освітня установа повинна розвиватися як центр культури, гуманітарної допомоги, захисти і підтримки кожної особистості. Для цього необхідні спеціальні заходи для створення культурно-виховного середовища, у якому відбувається вільний вибір особистістю способів творчої самореалізації і її культурний саморозвиток, і здійснення соціально-педагогічного захисту, допомоги і підтримки кожного студента.

Список використаних джерел і літератури:

1. Артюхина А. И. Образовательная среда высшего учебного заведения как педагогический феномен (на материале проектирования образовательной среды медицинского университета): дисс. ... доктора пед. наук : 13.00.08 / Александра Ивановна Артюхина. – Волгоград, 2007. – 377 с.
2. Мануйлов Ю. С. Средовой подход в воспитании / Ю. С. Мануйлов. – [2-е изд., перераб.]. – Новгород : Изд-во Волго-Вятской академии государственной службы, 2002. – 157 с.
3. Приходченко К. І. Творче освітньо-виховне середовище навчального закладу / К. І. Приходченко. – Харків : Основа: Тріада, 2007. – 152 с.
4. Ясвин В. А. Образовательная среда: от моделирования к проектированию / В. А. Ясвин. – [2-е изд., испр. и доп.]. – М. : Смысл, 2001. – 366 с.
5. Тюрікова О. М. Деякі аспекти проблеми створення культуротворчого інтеграційного середовища сучасної школи / О. М. Тюрікова // Наша школа. – 2004. – № 5–6. – С. 8–11.
6. Організаційно-виховна робота серед студентів у новій національній моделі вищої освіти на поступі у ХХІ ст. : метод. посіб. – К. : КНТЕП, 2001. – 38 с.
7. Роганова М. В. Виховний соціокультурний простір університету як педагогічна проблема / М. В. Роганова // Вісник Київського міжнародного університету. Серія „Педагогічні науки” : [зб. наук. праць]. – К. : КиМУ, 2006. – Вип. 8. – С. 282–294.
8. Практична педагогіка виховання : Посібник з теорії та методики виховання / за ред. М. Ю. Красовицького. – К. – Ів.-Франківськ : Плай, 2000. – 218 с.

Аннотація
М.В.Роганова

Культурно-воспитательная среда высшего учебного заведения как один из факторов воспитания духовной культуры современного студента

В статье рассматриваются вопросы влияния социокультурной среды на формирование духовной культуры студенческой молодежи, раскрываются признаки и функции культурно-духовной среды высшего учебного заведения.

Ключевые слова: воспитание, культурно-воспитательная среда, центры духовно интеллектуального развития, студенческая молодежь.

Summary

M.V.Rohanova

Cultural-Educational Environment of Higher Educational Institution as one of the Factors of Spiritual Culture of the Modern Student Education

The article deals with the questions of influence of socio-cultural environment on forming of moral culture of student young people, signs and functions of cultural-spiritual environment of higher educational establishment are revealed.

Key words: education, cultural- educational environment, centers of spiritual and intellectual development, student young people.

Дата надходження статті: „1” жовтня 2012 р.

УДК 37.378.7(739)(045)

Ю.В.РОМАНЕНКОВА,

доктор мистецтвознавства, професор
(м.Київ)

Місце експерименту в мистецькому освітньому полі сучасної України

Стаття присвячена специфіці підготовки художників ювелірних виробів в умовах сучасного українського мистецького ВНЗ. Аналіз поданий на матеріалі Інституту арт-експертизи та ювелірного мистецтва НАКККіМ Києва.

Ключові слова: ювелірне мистецтво, дизайн ювелірних виробів, мистецька освіта.

Постановка проблеми у загальному вигляді... Мистецькі вищі навчальні заклади завжди були кузницею еліти держави. Випуск фахівців у галузі образотворчого, декоративно-прикладного мистецтва, мистецтвознавства, театрального та кіномистецтва, музики завжди був кількісно обмежений – у ці ВНЗ вступали ті, кого називали „особливо обдарованими дітьми”, їх завжди був дуже невеликий відсоток. Це ті, кого іронічно називали „штучним товаром”, культурної еліти не буває багато, її представника як творчу особистість можна „відшліфувати” в процесі навчання у ВНЗ, але тільки за наявності природних задатків. Саме вони, випускники академій мистецтв,

культури, консерваторій, складають підвалини вітчизняної інтелігенції, це люди з рафінованим смаком, що інакше відчують, бачать, першими відчують на собі всі політичні катаклізми держави як особливо вразливі, тонко все відчують, є своєрідним індикатором усіх історико-культурних процесів країни. Тому і ставлення держави до художньої освіти має бути особливим, її не можна вибудувувати і коректувати в умовах загального процесу.

Аналіз досліджень і публікацій та виклад основного матеріалу... У сучасній художній освіті України є суттєві лакуни, заповнення яких може сприяти зміцненню культурного фундаменту країни. Одна з них – майже повна відсутність у вищій освіті країни на сьогоднішній день ВНЗ, де готують художників-ювелірів або дизайнерів ювелірних виробів [7]. Ювелірне мистецтво завжди було однією з найспецифічніших областей застосування сил і талантів майстрів, а професія „ювелір” – одна з найбільш затребуваних і добре оплачуваних сьогодні в країні. Представники цієї професії – люди, що володіють винятковим почуттям смаку, гармонії, прекрасно знаються на тенденціях сучасної моди. Але ювелірів з вищою освітою, що володіють як практичними навичками, так і теоретичною багатогранною підготовкою, що підтверджувалося б дипломом ВНЗ IV рівня акредитації, Україна поки практично не має. У Росії, наприклад, ВНЗ, де готують художників-ювелірів, теж не так багато, але вони є, і за останні кілька років цю лакуну почали істотно заповнювати. Кафедри ювелірного мистецтва, випускники яких отримують кваліфікацію художника-ювеліра, є у вишах Москви, Санкт-Петербурга; навчальні заклади Єкатеринбурга орієнтовані більшою мірою на каменерізне мистецтво, оскільки Урал має дуже глибоке коріння в цій царині, багатючі родовища різних мінералів, що і зумовило високий рівень підготовки фахівців переважно у галузі не стільки навіть власне ювелірного мистецтва, скільки геммології. Кілька років тому Санкт-Петербурзьким Державним університетом була організована кафедра, де займаються підготовкою художників-ювелірів, вона і стала однією з найпопулярніших за останні роки завдяки затребуваності пропонованої спеціальності і багатій матеріально-технічній базі [5].

В умовах ринкової економіки ювелірний напрямок на ринку професій користуються великим попитом і в Україні, але, незважаючи на це, ювелірів у нас готують за незначним винятком (Луганський національний університет ім. Т.Г.Шевченка) лише навчальні заклади I-II рівнів акредитації, тобто випускники отримують робітничу спеціальність (київський Міжрегіональний центр ювелірного мистецтва, Одеський навчально-виробничий центр „Академія ювелірного мистецтва”). Є низка навчальних закладів, де ведеться підготовка фахівців з художньої обробки металу, де лише один з напрямів – ювелірна справа. Це коледжі [3; 4], професійно-технічні училища, інститути III рівня акредитації [6]. Так виглядає ситуація, наприклад, у Львівській Національній академії, де традиційно підготовка фахівців прикладних мистецтв мала дуже високий рівень, як і в Харківській академії дизайну і мистецтв завжди славилася високим рівнем підготовки „прикладників”. Спеціалізованих суто в галузі ювелірного мистецтва підрозділів ВНЗ поки в країні практично немає. Тому, головна мета полягає в комплексній підготовці фахівців у галузі художнього моделювання ювелірних виробів, здатних самостійно створити унікальні, ексклюзивні авторські ювелірні прикраси від задуму до втілення власного проекту в життя в матеріалі. Дизайнери, яких готують у нас в країні багато ВНЗ, володіють знаннями насамперед у галузі комп'ютерної графіки, 3D-моделювання, але при всій важливості цих аспектів підготовки художника-ювеліра вони не є вичерпними, оскільки ці фахівці не є художниками, тому можуть лише часто створити 3D зображення з чужого ескізу, тобто бути лише виконавцями певної ланки ланцюга етапів процесу створення ювелірної прикраси. Тому в процесі створення ювелірного виробу, чи то прикраса або сувенір, задіяні кілька людей: художник, дизайнер-модельєр, і тільки потім – власне ювелір-виконавець. Але ювелірне мистецтво, коріння якого сягає в глибину століть, сучасний ринок ювелірних виробів вимагають наявності майстрів, які б підходили до процесу створення творів ювелірного мистецтва не просто як гарні ремісники, які можуть механічно втілити в життя задум інших людей, але діяти самостійно, творчо, забезпечуючи і появу ексклюзивних виробів, і водночас підвищуючи професійний рівень виконання продукції, розрахованої на середньостатистичного споживача. Тобто, дизайн ювелірних прикрас – це синтетичний вид мистецтва, що органічно в собі поєднує як чисто ремісничі технічні галузеві знання і вміння, так і суто художні. Художник-дизайнер ювелірних виробів – не просто художник-ювелір з вищою освітою, який має високий рівень професійної підготовки, це майстер, який є базовою ланкою мистецької еліти, що володіє рафінованим смаком, відчуттям кольору, ритму, тобто хороший художник і колорист, досвідчений у галузі моди, історії дизайну, декоративно-прикладного мистецтва, геммології. Такий майстер повинен вміти створити ескіз ювелірного виробу, візуалізувати свою ідею в 3D-макеті, знати технологічні особливості конструювання ювелірних виробів, властивості різних металів і сплавів, характеристики ювелірного каміння.

Тому одним із завдань, які висувуються до української вищої художньої освіти на сьогодні, можна вбачати і заповнення даної лакуни, тобто реалізацію ідеї про комплексну підготовку

фахівців у галузі ювелірного мистецтва, схильних до самостійної творчості, знайомих із сучасними технологіями і матеріалами, що використовуються в ювелірному виробництві.

Саме це стало на меті при заснуванні під егідою Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв Інституту арт-експертизи та ювелірного мистецтва, однією з основних кафедр якого стала кафедра ювелірного мистецтва. Досвід колег з інших міст і країн, де є структурні підрозділи на кшталт цього, дають право сподіватися, що започаткована київським вишем справа матиме успіх та перспективу. Московський інститут арт-бізнесу та антикваріату, московський Інститут традиційного та прикладного мистецтва, Санкт-Петербурзький Державний університет з його кафедрою ювелірного мистецтва, Уральська Державна архітектурно-художня академія – достатня кількість прикладів вдалого функціонування кафедр такого спрямування.

Але для України цей напрям є ще вкрай нерозвиненим, незважаючи на його очевидну необхідність. Цією справою займаються луганчани, необхідність чого підкреслена існуванням ювелірних заводів у Ровеньках і вочевидь існуючим попитом на майстрів такої спеціалізації; факультети та окремі кафедри Львівського, Київського, Одеського навчальних закладів, зазначених вище, теж мають серед напрямів підготовки ювелірне мистецтво, але воно не виокремлено в окрему спеціалізацію, є найчастіше лише ланкою загальної підготовки з художньої обробки металу. Прикладний аспект спеціалізації вимагає особливо уважного підходу до складання навчального плану, де має бути передбачена достатня кількість академічних годин на фахові дисципліни профільно-орієнтованого блоку, врахована специфіка виробничих практик, прораховано співвідношення теоретичного та практичного блоків.

Фінансово цей напрям є дуже затратним, вимагає серйозної матеріально-технічної бази. Окремою проблемою, яка завжди актуальна при підготовці фахівців спеціальностей з прикладним аспектом, є проблема баз практик для студентів старших курсів. Поставлені цілі підготовки високопрофесійних майстрів вимагають проходження практики при майстернях, ювелірних фірмах, заводах, де студенти можуть закріпити отримані ними під час навчання навички. Існування спеціально облаштованої виробничо-експериментальної майстерні ювелірики багато в чому вирішує цю проблему, бо студенти тут матимуть змогу спостерігати різні етапи створення ювелірного виробу. Звичайно, майстерня може виконувати функції лише однієї з баз практик, бо основне її спрямування – граверна справа (рис. 1-3). Але наявність такої бази значно полегшує процес залучення студентів до практичної частини роботи художника ювелірних виробів.

Обов'язковим компонентом підготовки майбутнього художника ювелірних виробів можна вважати участь студента в творчих конкурсах дизайнерського спрямування. Безумовно, студент завжди є у вищій об'єктом спрямування на нього виховної роботи, що виражається у його залученні до організації святкових заходів, участі в концертах, конкурсах, тощо. Але формування особистості художника, тим більше – художника, що покликаний створювати ексклюзивні ювелірні вироби, вимагає особливого ставлення. Свобода мислення і дій є невід'ємним компонентом виховання особистості, з чим не можна не погодитися, враховуючи специфіку творчого ВНЗ. Тому формат участі студента в загальноакадемічному житті, його дозвілля в Академії він має визначати виключно самостійно. Художників слід залучати до оформлення інтер'єрів під час підготовки свят, створення газет, тобто до того, що передбачає „відточення” ними їх професійних навичок. Але інші сфери можна лише пропонувати, але не нав'язувати, що дасть можливість їм обрати самостійно і збільшить вірогідність того, що вони самі розширять коло своїх форм участі в житті вишу. Звісно, слід пам'ятати і про загрозу можливості перетворення студента за таких умов на чужу ланку в академічному житті, що випадає з соціуму, не беручи участі в студентських загальних заходах. Але виховний компонент не має передбачати тиску, тому основним аспектом у даному випадку слід вважати саме форму участі, тобто сферу застосування зусиль, що не передбачає відсутності свободи вибору і повинна бути спрямована на врахування майбутньої спеціалізації студента.

А участь у творчих конкурсах для студентів-дизайнерів є такою ланкою, що спрямована на формування професійної майстерності у майбутніх художників-ювелірів, і водночас є і виховним компонентом, бо формує у них почуття відповідальності за якість їх роботи, що буде представляти ВНЗ та країну. Постійним партнером НАКККІМ у галузі спільного проведення мистецьких конкурсів є Омський Державний технічний університет, який щорічно залучає студентів мистецьких спеціальностей до участі в конкурсах і конференціях, що ним проводяться. Обов'язковою для майбутніх творців ювелірних виробів є і участь у щорічній спеціалізованій виставці „ЮвелірЕкспо”. Але це наступна ланка формування їх професійних навичок, бо є можливою тільки на старших курсах, коли студентство вже має певний професійний рівень для участі в такому заході.

Висновки... Україна на сьогодні має немало високопрофесійних митців, що прекрасно знаються на дизайні ювелірних виробів, і надалі все більше відомих художників (і не тільки)

виражають бажання спробувати себе в цій царині, розуміючи її перспективність. Але поки переважна більшість з них стоїть на шляху самопідготовки, самоосвіти. Тому поставлена київською академією мета комплексної підготовки художника ювелірних виробів, що поки лежить у полі експерименту, має шанс бути досягнутою і підтриманою.

Рис. 1-3. Зразки виробів, при виготовленні яких використано метод ручного гравіювання.

Список використаних джерел і літератури:

1. Інститут арт-експертизи та ювелірного мистецтва / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.dakkkim.edu.ua/kafedra-mustectvoznavstva-ta-ekspertnoji-dijalnosti>.
2. Чуприна В. Проблеми підготовки фахівців ювелірної галузі в системі вищої освіти / В. Чуприна / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://alma-mater.lnpu.edu.ua/magazines/osvita-donbas/osvita-2_%202007.pdf.
3. Косівський коледж прикладного і декоративного мистецтва Львівської Національної академії мистецтв / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.osvita.com.ua/ua/universities/205/>.
4. Вижницький коледж прикладного мистецтва імені В. Ю. Шкрібляка / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.oblosvita.com/zaklady/vnz_i_ii/1032-vizhnickij-koledzh-prikladnogo-mistectva-imeni-v-yu-shkriblyaka.html.
5. Санкт-Петербургский Государственный университет / [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <http://spbu.ru/>
6. Київський державний інститут декоративно-прикладного мистецтва і дизайну імені Михайла Бойчука / [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://boychukart.kiev.ua/home/>.
7. Специалистов ювелирного дела готовит только один факультет Донбасса / [Электронный ресурс]. – Режим доступа : http://topmedia.com.ua/news/show/2011-02-25/9430_specialistov-yuvelirnogo-dela-gotovit-tolko-odin-fakultet-donbassa.

Анотація

Ю.В.Романенкова

Место эксперимента в художественном образовательном поле современной Украины (на примере подготовки художников ювелирных изделий)

Статья посвящена специфике подготовки художников ювелирных изделий в условиях современного украинского ВУЗа. Анализ дан на материале Института арт-экспертизы и ювелирного искусства НАРККиИ.

Ключевые слова: ювелирное искусство, дизайн ювелирных изделий, художественное образование.

Summary

Yu.V.Romanenkova

Place of Experiment in the Field of Modern Art Education in Ukraine (by the Example of Training Artists-Jewelers)

The article is dedicated to the specifics of training of artists-jewelers under the conditions of contemporary Ukrainian university. Material of the Institute of Art Expertise and Jewelry has been analyzed.

Key words: jewelry, jewelry design, art education.

Дата надходження статті: „29” вересня 2012 р.

УДК 378

Л.М.РОСТОМОВА,

кандидат психологічних наук

(м.Одеса)

Ненормативна лексика: до питання про культуру спілкування студентства

Розглянуто стан культури мовлення студентства, визначені головні причини поширення серед них ненормативної лексики, наведені результати опитування студентів щодо їх ставлення до лихослів'я, запропоновані заходи щодо мінімізації мовленнєвих ексцесів та наближення мовлення студентів до норм літературної мови.

Ключові слова: культура мовлення, нормативна й ненормативна лексика серед студентства, засоби підвищення мовної культури.

Постановка проблеми у загальному вигляді... На сучасному етапі, коли відбувається трансформація суспільного життя України, змінюються пріоритети діяльності й розвитку особистості, особливого значення набуває культура спілкування. Криміналізація суспільства, поява у мовленні значної кількості сленгів, жаргонів, використовуваних різними групами, змушує нас серйозно замислитися над проблемою чистоти мови. Ця проблема є ключовою з погляду національної культури, у тому числі і мовної. Сьогодні є небезпека її перекручувань, зокрема різних ненормативних включень. Саме тому проблема культури мови була, є і ще довгий час буде знаходитися в центрі уваги громадськості.

Аналіз досліджень і публікацій... у яких розглядається проблема вживання ненормативної лексики, дозволяє нам стверджувати, що саме ця проблема недостатньо розроблена й висвітлена у працях педагогів та психологів. Н.Каменська, І.Кон, Д.Лихачов, Б.Успенський, Л.Ширококорядюк розглядають лихослів'я як соціокультурний феномен. Він має зв'язок із проявами жорстокості, агресії у поведінці. Цій проблемі присвячено праці Н.Алікіної, Р.Байярда, Р.Берона, З.Карпенко, О.Реана, Д.Річардсона. Недостатня увага до поставленої проблеми обумовлена низкою труднощів як наукового так і соціально-психологічного та психолого-педагогічного характеру, з якими стикаються дослідники, що вивчають причини вживання ненормативної лексики; механізми привласнення ненормативних мовних конструктів; їх роль в комунікативній активності молоді. Проблеми піднесення культури мовлення та мистецтву риторики були присвячені праці С.Аверінцева, Л.Виготського, Н.Кошанського, О.Лосева, В.Виноградова та ін.

Формулювання цілей статті... Метою нашої статті є аналіз причин поширення ненормативної лексики серед студентів, розробка рекомендацій, спрямованих на мінімізацію цього негативного явища серед молоді.

Для досягнення визначеної мети нами було поставлено такі завдання:

- розглянути поняття „культура спілкування”;
- визначити основні причини та сфери вживання ненормативної лексики;
- обґрунтувати пропозиції із мінімізації випадків вживання ненормативної лексики учнівською молоддю.